

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้แล้ว การศึกษายังมีความสำคัญในการพัฒนาคนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปปรับตัวให้เข้ากับสังคมของบ้านเมื่อโดยไม่เป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคม (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2535 : 2) ในโลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกไร้พรมแดน ภาษาสากลหรือภาษากลางของโลก ภาษาหนึ่งก็คือภาษาอังกฤษ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารและพัฒนาในยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญที่สุด ภาษาอังกฤษจึงและเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของสังคมโลก ดังที่ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2536 : 33-34) กล่าวไว้ว่า

...ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับมนุษย์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารให้เข้าใจซึ่งกันและกัน ภาษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันได้เกือบทั่วโลกก็คือ ภาษาอังกฤษ ดังนั้น ผู้ที่มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษจะเป็นผู้ที่ได้เปรียบกว่าผู้ที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษ และประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ซึ่งภาษาอังกฤษออกมาในรูปของสื่อต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิกิทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่ออื่นๆ อีกมาก รวมทั้งการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่จัดการสอนในโรงเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ และยังได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาให้สอนเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร...

การจัดการศึกษาของไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้แบ่งการจัดการศึกษาออกเป็นสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 : 14-15) การจัดการศึกษาทั้งสองระดับนั้นได้มีการกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในทุกระดับ และทุกประเภทของการศึกษา

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ที่มีต่อการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก รัฐจึงกำหนดนโยบายส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้านวิชาการ การค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 :8)

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีส่วนสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ แต่การเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแต่ละระดับยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอนทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2543 : 24)

ในปีการศึกษา 2538 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้โรงเรียนเอกชนดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program :EP) โดยเปิดสอนวิชาบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษ มีโรงเรียนเอกชน 3 โรงเรียนคือ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา และโรงเรียนอุดมศึกษา ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการในขณะนั้น และต่อมาในปี พ.ศ. 2541 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาได้เปิดโครงการ English Program ดำเนินการโดยใช้หลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นแนวปฏิบัติ ในปี 2543 มีโรงเรียนเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอนจำนวน 43 โรงเรียน (ส่วนกลาง 25 โรงเรียน และส่วนภูมิภาค 18 โรงเรียน) และจากผลการประเมิน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชนพบว่า นักเรียนมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษทั้งด้านการอ่าน การพูด การฟัง และการเขียนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนวิชาพื้นฐานอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2543 : 24)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนประเภทโรงเรียนสองภาษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในประเทศไทยได้รับความแพร่หลายมากยิ่งขึ้น การดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นให้ขึ้นนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีความเท่าเทียมกันและเป็นธรรมสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ และเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายขยายการดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โดยจัดเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบเต็มรูปแบบ (English Program :EP) โดยที่โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่แสดงความเป็นไทย เช่น วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา พลศึกษา เป็นต้น ซึ่งทำการเปิดการเรียนการสอนทั้งโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดกรมสามัญศึกษา

และแบบกึ่งรูปแบบ (Mini English Program :MEP) โดยที่โรงเรียนเปิดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษบางวิชาเช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษซึ่งเป็นวิชาหลัก ลักษณะกึ่งรูปแบบนี้มีการเปิดการเรียนการสอนทั้งโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม ในปี 2546 มีโรงเรียนจำนวน 82 โรงเรียนที่เปิดสอน English Program แบบเต็มรูปแบบและ อีก 58 โรงเรียนที่เปิดสอน Mini English Program แบบกึ่งรูปแบบ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชนนั้นมีการจัดในสองลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่งเป็นการจัดการศึกษาสองระบบในโรงเรียนเดียว ซึ่งจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาษาไทยโดยมีการเรียนวิชาภาษาอังกฤษตามปกติวิชาเดียว และหลักสูตรภาษาอังกฤษ และอีกลักษณะหนึ่งคือ จัดการศึกษาเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษระบบเดียว การเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษนั้นสามารถจัดการเรียนการสอนได้ทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทยและบางวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย

ทั้งนี้ การบริหารการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น การดำเนินงานจะต้องดำเนินการตามแนวทางการบริหารที่เป็นระบบ และกระบวนการ การบริหารจัดการ การศึกษาซึ่งเป็นระบบหนึ่ง ซึ่งต้องประสบปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องหาวิธีและแนวทางในการแก้ไข ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้การบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชนก็เช่นเดียวกัน การบริหารการศึกษานั้นจะต้องดำเนินการเป็นกระบวนการ ซึ่งจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผน และผ่านกระบวนการบริหารอื่นๆ จนถึงการติดตามและ ประเมินผลงาน เพื่อทราบว่าการบริหารการศึกษาของโรงเรียนนั้นมีการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารอย่างไร

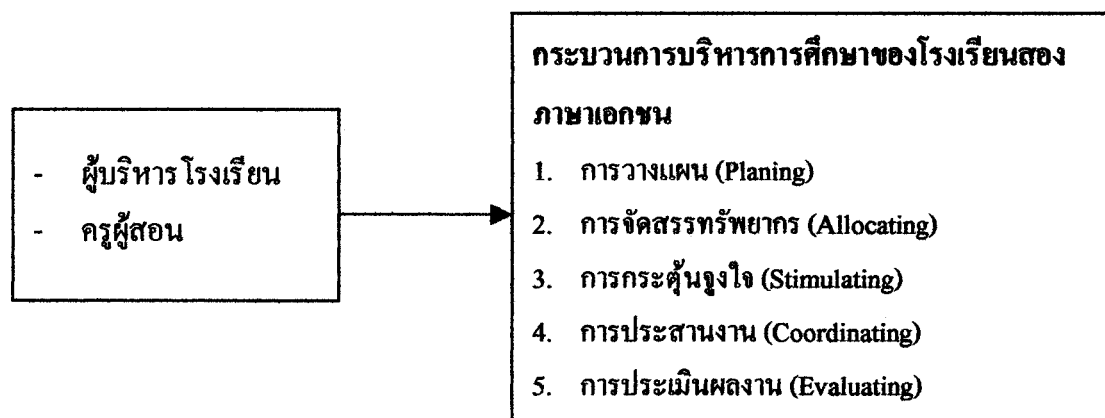
จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษากระบวนการบริหาร การศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชน เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดจัดทำการศึกษาในเรื่องนี้มาก่อน ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งทำการศึกษาในขอบข่ายของกระบวนการบริหารการศึกษาในโรงเรียนสอง ภาษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงสภาพปัญหาในกระบวนการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนใน 5 ด้าน คือ การวางแผน (Planing) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating) การกระตุ้นใจ (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผลงาน (Evaluating) เนื่องจากเห็นว่ากระบวนการบริหารดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษา เอกชนมากที่สุด เพื่อนำผลของการศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนสองภาษาเอกชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการบริหารการศึกษา ของ โรงเรียนสองภาษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีกระบวนการบริหารการศึกษาของสมาคมผู้บริหารการศึกษามิชิแกน (American Association Of School Administrators : AASA) เห็นว่ากระบวนการบริหารดังกล่าว มีกระบวนการสำคัญครอบคลุมกระบวนการบริหารของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านที่ได้นำเสนอไว้ เพราะการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนั้นจะต้องมีการวางแผนงานที่ดี มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีการประสานงานที่ดี และมีการติดตามประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง การวิจัยนี้มุ่งศึกษาจากความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนสองภาษาเอกชนเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาของโรงเรียนว่ามีความคิดเห็นอย่างไร และแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดในแต่ละด้าน ดังแสดงในแผนภูมิ

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสองภาษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

5.1 ด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารการศึกษาในโรงเรียนสองภาษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาที่กระบวนการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชน ตามกรอบแนวคิดกระบวนการบริหารของสมาคมผู้บริหารการศึกษาอเมริกัน(American Association Of School administrators : AASA) 5 ด้าน คือ การวางแผน (Planing) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating) การกระตุ้นใจ (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผลงาน (Evaluating)

5.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสองภาษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 951 คนใน 38 โรงเรียน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 38 คน และครูผู้สอน 864 คน ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร 38 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนของเครื่องซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน 269 คน

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

5.3.1 *ตัวแปรต้น* ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนสองภาษาเอกชน

5.3.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ กระบวนการบริหารการศึกษาในโรงเรียนสองภาษาเอกชน 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน (Planing) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating) การกระตุ้นใจ (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผลงาน (Evaluating)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 กระบวนการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหน่วยงานที่วางไว้ ในด้าน การวางแผน (Planing) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating) การกระตุ้นใจ (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผลงาน (Evaluating) โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 การวางแผน (Planing) หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชนล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบระยะเวลาในการดำเนินงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้ การวางแผนประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการวางแผน (Formulation of plan) ขั้นจัดทำแผน (Operation of plan) ขั้นดำเนินการตามแผน (Implementation) และขั้นประเมินผลตามแผนและปรับปรุงแผน (Review of evaluation)

6.1.2 การจัดสรรทรัพยากร (Allocating) หมายถึง การดำเนินงานจัดการแบ่งสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานการบริหารการศึกษาของโรงเรียนไปยังหน่วยงานย่อย ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ และ สารสนเทศในการบริหารจัดการ ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในการบริหารการศึกษาของโรงเรียน และหน่วยงานนั้น ๆ

6.1.3 การกระตุ้นใจ (Stimulating) หมายถึง การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการที่จะกระตุ้นใจให้เขาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการบริหารการศึกษาของโรงเรียน

6.1.4 การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน และบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

6.1.5 การประเมินผลงาน (Evaluating) หมายถึง การติดตามการดำเนินงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และมีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไรโดยจัดทำเป็นรายงาน เพื่อนำผลการประเมินและปัญหาที่พบเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชนในอนาคต

6.2 โรงเรียนสองภาษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเอกชนที่เปิดดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ และอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

6.3 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนซึ่งได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต หรือ ครูใหญ่ และ/หรือผู้จัดการ ในโรงเรียนสองภาษา เอกชน

6.4 ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนในโรงเรียนสองภาษาเอกชน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ดังนี้

7.1 เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

7.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสองภาษาเอกชน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น